

Տնօրեն՝ ԱՐՄԱՆ ՄԻՄՈՆՅԱՆ

Էլ. Հասցե՝ newtimeedu20@gmail.com

Հեռախոս՝ [+374-94-108908](tel:+37494108908)

Կայք՝ <http://newedu.am/>

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ուսուցման անհատական և տարբերակված մոտեցումները
տարրական դպրոցում

ՈՒՇԻԻ Ն. ԱՂԲԱԼՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՄԻԶՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑ

Հեռախոսներ՝ 093 154093

Էլ. հասցե՝ ushi@schools.am

Web կայքի հասցե՝ <https://ushi.schoolsite.am/>

Ուսուցիչ՝ Լիլիթ Վաչիկի Հարությունյան

Մասնագիտական որակավորումը՝ դասավար

Հեռախոս՝ 093154093

Էլ. հասցե՝ harutyunyanlilit2112@gmail.com

Դասավանդած դասարան՝ 4-րդ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ներածություն _____ 4
2. Ի՞նչ է տարբերակված ուսուցումը _____ 5
3. Ուսուցման տարբերակված ուսուցման ռազմավարություններ _____ 6
4. Ուսուցման անհատական և տարբերակված մոտեցումները տարրական դպրոցում _____ 7
5. Տարբերակված մոտեցման կիրառում նոր նյութի ուսումնասիրության փուլում _____ 10
6. Սովորելու տարբերակված և անհատական մոտեցում՝ գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների համախմբման ժամանակ _____ 13
7. Եզրակացություն _____ 16
8. Գրականություն _____ 19

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Արդյունավետ դասավանդման համար նորօրյա դպրոցի ուսուցչին անհրաժեշտ է ոչ միայն դասավանդվող առարկայի խոր և բազմակողմանի իմացություն, այլև դասավանդման նպատակների, խնդիրների դրանց կենսագործմանն ուղղված եղանակների, ձևերի ու միջոցների նպատակահարմար ընտրություն կատարելու կարողություն և հմտություն: Ժամանակակից ուսուցիչը պետք է որդեգրի կառուցողական մոտեցում և կիրառի դասավանդման նորարարական մեթոդներ: Դասարանում կատարվող աշխատանքին կարող են օժանդակել առկա ժամանակակից ՏՏ սարքավորումները և համակարգչային ծրագրերը: Աշխարհը փոխվում է արագընթաց տեմպերով և անկանխատեսելիորեն, տեղեկատվությունն ու գիտելիքները ձևավորում են մեր աշխարհայացքը: Այն ինչ մի ժամանակ թվում էր հավերժական ու անփոփոխ, այսօր միայն հարաբերական է կամ նույնիսկ ամբողջությամբ՝ սխալ:

Ես և իմ կոլեգաները գիտակցում ենք, որ դասավանդման և ուսուցման հնացված ձևերը այլևս անկարող են ստեղծել ու զարգացնել գիտելիքներ ու հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են քաղաքացուն գիտելիքների տնտեսության մեջ բարեկեցիկ կյանքով ապրելու համար: Հետրաքար ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ ամենուրեք, դպրոցում անհրաժեշտ են դասավանդման և ուսուցման այլընտրանքային նոր մոտեցումներ:

Հաշվի առնելով այն փաստը, որ ներառական կրթությունը ներդրվել է հանրակրթական դպրոց, այսօր անհատական և տարբերակված մոտեցումը հատկապես կարևոր է, քանի որ ուսուցման նկատմամբ ընկալունակության առումով աշակերտները շատ ավելի են տարբերվում միմյանցից: Տարբերությունները պայմանավորված են իրենց բազմազանությամբ: «Անհատական մոտեցում» հասկացությունը ներառում է բոլոր այն միջոցները, որոնք ուղղված են սովորողների ուսուցման և զարգացման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծմանը՝ պայմանավորված նրանց անհատական հնարավորություններով: Վերոգրյալից էլնելով՝ վերջին շրջանում զգալիորեն աճել է հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների հետաքրքրությունը դպրոցականների տարբերակված և անհատական ուսուցման խնդրի նկատմամբ: Եվ այս խնդիրն այսօր արդիական է մնում:

1.Ի՞նչ է տարբերակված ուսուցումը

Տարբերակված ուսուցման նպատակն է ընդհանուր կրթության բովանդակության յուրացման գործընթացում յուրաքանչյուր աշակերտի համար ապահովել պայմաններ՝ նրա ընդունակությունների, հետաքրքրությունների, հակումների, ճանաչողական պահանջմունքների բավարարման ու մաքսիմալ զարգացման համար:

Տարբերակված ուսուցումը թույլ է տալիս ուսումնական պրոցեսը կազմակերպել՝ հաշվի առնելով անձի անհատական առանձնահատկությունները: Այն ապահովում է բոլոր աշակերտների կողմից կրթության բովանդակության յուրացումը: Այդ տիպի կրթության կազմակերպման դեպքում սովորողների յուրաքանչյուր խումբ, որոնք ունեն նման անհատական առանձնահատկություններ, գնում են իրենց ճանապարհով:

Տարբերակված ուսուցման պայմաններում ուսուցման պրոցեսը մաքսիմալ ձևով մոտեցվում է երեխաների ճանաչողական պահանջմունքներին և անհատական առանձնահատկություններին:

Տարբերակումը բնորոշվում է սովորողների այնպիսի խմբերի ստեղծումով, որտեղ գործունեության նպատակը, բովանդակությունը, մեթոդները, ձևերն ու արդյունքները տարբերվում են:

Տարբերակված ուսուցումն իրականացվում է 3 հիմնական փուլերով.
1. Ճանաչել յուրաքանչյուր սովորողի անհատական առանձնահատկությունները,
2. խմբավորել սովորողներին ըստ իրենց անհատական առանձնահատկությունների
3. տարբերակել յուրաքանչյուր խմբի ուսումնական գործընթացը:

2. Ուսուցման տարբերակված ուսուցման ռազմավարություններ

Հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ բոլոր սովորողների կարիքները բավարարելու ամենաարդյունավետ ուղիներից մեկն ուսուցումը տարբերակելն է : Շատ ուսուցիչներ օգտագործում են տարբերակված ուսուցման ռազմավարություններ, քանի որ դա թույլ է տալիս նրանց ներգրավել իրենց աշակերտներին յուրաքանչյուր աշակերտի յուրահատուկ ուսուցման ոճը հարմարեցնելով: Այնուամենայնիվ, երբ մենք ունեք մեծ թվով սովորողներ, դա կարող է լինել կոշտ, յուրաքանչյուր երեխայի անհատական կարիքների համար: Ժամանակ է հարկավոր, որ տարբերակված գործողություններ լինեն:

Այս խնդիրները լուծելու նպատակով ուսուցիչները փորձել են տարբեր ռազմավարություններ, տարանջատված հանձնարարություններից մինչև ընտրության խորհուրդներ:

Դասավանդման տարբերակված մոտեցման սկզբունքն իրականացվում է երկու ուղղությամբ. Ըստ ուղղություններից մեկի՝ դասարանը բաժանվում է մի քանի խմբերի՝ ըստ ունակությունների և ուսուցման աստիճանի: Որպես կանոն, կան երեք այդպիսի խմբեր. ուժեղ, միջին, թույլ: Այս ընթացակարգը կատարելուց հետո ուսուցիչը պլանավորում է աշակերտների գործունեությունը դասում, տալիս է տարբերակված տնային առաջադրանք: Ուսուցման տարբերակված մոտեցման սկզբունքի երկրորդ ուղղությունը վերաբերում է կրթության բովանդակությանը: Այսպիսով, կախված տարածաշրջանի աշխարհագրական դիրքից, սոցիալ-տնտեսական, պատմական, բնական և այլ պայմաններից, սովորողները մի շարք առարկաների շրջանակում ուսումնասիրում են որոշակի թեմաներ: Օրինակ՝ մասնագիտական կրթության բովանդակությունը, պատմության դասերը: Այս մոտեցումը օգնում է լուծել միանգամից երկու խնդիր. Նախ, դա հնարավորություն է տալիս ավելի լավ օգտագործել սովորողների անհատական առանձնահատկությունները, և երկրորդը, այն հեշտացնում և ավելի համարժեք է դարձնում նրանց մասնագիտական և աշխատանքային ուսուցումը և հետագա սոցիալականացումն ու ինտեգրումը:

3.Ուսուցման անհատական և տարբերակված մոտեցումները տարրական դպրոցում

Անհատական մոտեցումը կարևոր հոգեբանական և մանկավարժական սկզբունք է, որը հաշվի է առնում յուրաքանչյուր երեխայի անհատական առանձնահատկությունները:

Սովորողների մտածողության զարգացումը տարրական դպրոցի հիմնական խնդիրներից է: Այն, որ կրթությունը պետք է ինչ-որ կերպ համաձայնեցվի երեխայի

զարգացման մակարդակի հետ, հաստատված և բազմիցս հաստատված փաստ է, որը չի կարելի վիճարկել:

Դասարան-դաս համակարգի պայմաններում, երբ դասարանում կան տարբեր կարողություններով, հետաքրքրություններով, տարբեր մտավոր և ֆիզիկական զարգացումներով երեխաներ, արդյունավետ ուսուցումն ապահովելու համար անհրաժեշտ է դրանց տարբերակված մոտեցում:

Ուշադիր դիտարկելով սովորողներին՝ ուսուցիչը տեսնում է, որ նրանցից ոմանք ունեն անկայուն ուշադրություն, նրանց համար դժվար է կենտրոնանալ ուսումնական նյութի վրա, մյուսները ձգտում են կանոնների մեխանիկական անգիր անել, իսկ մյուսները դանդաղ են գործում: Որպես կանոն, երեխաները զարգացնում են հիշողությունը տարբեր ձևերով. ոմանց մոտ այն տեսողական է, մյուսների մոտ՝ լսողական, իսկ մյուսների մոտ՝ տարրական: Մեր խնդիրն է ուսումնասիրել ուսանողների անհատական առանձնահատկությունները և հեշտացնել նրանց ուսուցման գործընթացը: Ամենակարևորը երեխաների մոտ սովորելու նկատմամբ հետաքրքրություն առաջացնելն է և գիտելիքների բացերը լրացնելու ցանկություն: Դա անելու համար մենք պետք է հավաստաք նրանց ուժերին, նշեք նրանց հետ մնալու պատճառները և միասին գտնեք դժվարությունները հաղթահարելու ուղիներ և անպայման նշեք նրանց ամենափոքր հաջողությունները: Տարբերակված մոտեցումը թույլ է տալիս ուսանողներին անընդհատ զգալ իրենց առաջընթացը, քանի որ նույնիսկ աննշան հաջողությունը ոգեշնչում է երեխաներին, խրախուսում է ավելի լավ աշխատել և մեծացնում է նրանց հետաքրքրությունը գիտելիքների նկատմամբ:

«Եթե մանկավարժությունը ցանկանում է մարդուն դաստիարակել բոլոր առումներով, ապա նախ և առաջ պետք է ճանաչի նրան բոլոր առումներով»:

Դա անելու համար ես օգտագործում եմ անձնական դիտարկումներ, հարցաթերթիկներ, զրույցներ ծնողների հետ, ինչպես նաև հիմնվում եմ մեր հոգեբանների և լոգոպեդի կողմից անցկացված հարցումների արդյունքների վրա:

2. Աշակերտների առանձին խմբերի բացահայտում, որոնք տարբերվում են.

Նոր նյութի յուրացման տարբեր մակարդակներ_այս պահին;

Արդյունավետության մակարդակը և աշխատանքի արագությունը;

Ընկալման, հիշողության, մտածողության առանձնահատկությունները;
Ակտիվության և արգելակման գործընթացների հավասարակշռությունը:

3. Տարբերակված առաջադրանքների կազմում կամ ընտրություն, ներառյալ տարբեր տեխնիկա, որոնք օգնում են սովորողներին ինքնուրույն հաղթահարել առաջադրանքը:

4. Սովորողների աշխատանքի արդյունքների մշտադիտարկում, որին համապատասխան փոխվում է տարբերակված առաջադրանքների բնույթը.

Այս փուլերից յուրաքանչյուրը յուրովի դժվար է: Յուրաքանչյուր ուսուցիչ ունի իր մոտեցումը աշակերտների խմբերի ընտրության հարցում:

Իմ տեսանկյունից ավելի ճիշտ կլինի երեխաներին չբաժանել «թույլների» և «ուժեղների», այլ վերագրել երեք պայմանական խմբի: Այս խմբերը մշտական չեն, դրանց կազմը կարող է փոխվել:

Խումբ 1 - մշտական լրացուցիչ օգնություն պահանջող երեխաներ:

Խումբ 2 - երեխաներ, ովքեր կարող են ինքնուրույն հաղթահարել:

Խումբ 3 - երեխաներ, ովքեր կարողանում են կարճ ժամանակում հաղթահարել նյութը և օգնություն ցուցաբերել ուրիշներին:

1-ին խմբի երեխաներին բնորոշ է ցածր և անկայուն աշխատունակությունը, ավելացած հոգնածությունը, սեփական գործունեությունը կազմակերպելու

դժվարությունները, հիշողության, ուշադրության և մտածողության զարգացման ցածր մակարդակը: Նրանք մշտական խթանման, վառ մոտիվացիայի, ժամանակային ռեժիմի հստակ հետևելու, առաջադրանքների, այդ թվում՝ զարգացման առաջադրանքների որակի ստուգման կարիք ունեն: Սովորաբար ուսուցիչները առավելագույն ուշադրություն են դարձնում այս սովորողներին՝ ի վնաս մնացածների:

2-րդ խմբի երեխաներն ամենից շատ գոհ են ուսուցչից, նրանց հետ դժվարություններ չկան: Ունեն լավ հիշողություն և ուշադրություն, նորմալ զարգացած մտածողություն, զրազետ խոսք, աչքի են ընկնում աշխատասիրությամբ, բարեխղճությամբ, բարձր սովորելու մոտիվացիայով: Նրանք կարիք ունեն ուսուցչի մշտական աննկատ ուշադրության, մի փոքր խթանման, ստեղծագործական առաջադրանքների ընդգրկման:

3-րդ խմբի երեխաներն ունեն «ակադեմիական տաղանդ», որը ճանաչողական կարիքների, հուզական ներգրավվածության, մոտիվացիայի և իրենց գործողությունները կարգավորելու կարողության միասնությունն է:

Ինչպե՞ս կարող է ուսուցիչը յուրաքանչյուր դասը դարձնել արդյունավետ և հնարավորինս արդյունավետ սովորողների բոլոր խմբերի համար: Ինչպե՞ս «ներկայացնել» նյութը, որպեսզի շնորհալիները չձանձրանան, իսկ ուսումնառության և զարգացման դժվարություններ ունեցող երեխաները դա հասկանան:

Դասի արդյունավետությունը կախված է մի շարք գործոններից. Ուսուցիչը սկսում է դրա վրա աշխատել անգամ օրացույցային-թեմատիկ պլան գրելիս: Կարևոր է մտածել թեմայի մեջ յուրաքանչյուր դասի տեղի և դերի, դասընթացի դասերի միջև կապի, թեմային ծանոթանալու, համախմբման և զարգացման, արդյունքների վերահսկման և շտկման համար ժամանակ հատկացնելու համար:

4.Տարբերակված մոտեցման կիրառում նոր նյութի ուսումնասիրության փուլում

Ուժացում կրտսեր դպրոցի աշակերտների կողմից նոր ուսումնական նյութը սովորաբար հիմնվում է արդեն ուսումնասիրվածի իրավիճակի վրա՝ նախնական կրկնության (տնային առաջադրանքների ժամանակ) կամ դասի ընթացքում զրույցի կամ բարդ ձևով հարցման և ինքնուրույն աշխատանքի միջոցով:

Սովորողների մեծամասնության համար այս նախապատրաստական աշխատանքը բավական է թարմացնելու համար անհրաժեշտ գիտելիքներ, հմտություններ, հմտություններ: Բայց ակտիվացման գործընթացների նկատմամբ արգելակման նյարդային պրոցեսների գերակշռում ունեցող սովորողները պետք է կատարեն մի շարք առաջադրանքներ, որոնք ուղղված են կարևորելու հիմնական խնդիրները: Թեպետ կամաց-կամաց սովորեցին ուսումնական նյութը, սակայն այն վերականգնելու համար հարց է պետք, ինչ-որ հիշեցում:

Երեխաները, որոնց գերակշռում են ակտիվացման նյարդային պրոցեսները արգելակման գործընթացների նկատմամբ, որոնցում գրելու, լուծելու, պատասխանելու գործընթացն առաջ է անցնում մտածողության, վերլուծության, մեկնաբանություններով վարժություններ կատարելու համար: Կանոնների կրկնությունը պետք է ապահովվի գործնական աշխատանքով՝ յուրաքանչյուր գործողության բացատրությամբ՝ վիճելով, թե ինչ և ինչ նպատակով պետք է արվի, ինչն առաջինը, հետո ինչ:

Այսպիսով, ես բոլոր սովորողներին կբաժանեմ երեք մոտավոր խմբերի.

Առաջինները դանդաղ են, երկչոտ, արգելակումը գերակշռում է գրգռվածությանը.

Երկրորդը՝ ակտիվացումը գերակշռում է արգելակմանը, նրանք չեն մտածում, չեն վերլուծում ասվածն ու գրվածը.

Երրորդը՝ հավասարակշռված, մտածված, կենտրոնացած:

Ելնելով դրանից՝ թեման ուսումնասիրելիս **«Երկնիշ թվի բազմապատկումը միանշանակ»** զրույցի համալիրում կրկնվում են թվի կազմությունը, բաղադրիչների անվանումը բազմապատկման մեջ, գումարը թվով բազմապատկելու եղանակները: Դրանից հետո 3-րդ խմբի սովորողները կատարում են առաջադրանքը՝ ըստ դասագրքի, իսկ 1-ին և 2-րդ խմբերի սովորողները՝ ըստ անհատական քարտերի: Միաժամանակ 1-ին խմբի երեխաները հերթական անգամ կրկնեն անհրաժեշտ սահմանումներ և կանոններ, ինքնուրույն աշխատել քարտերի

վրա: Մնացածի հետ ուսուցիչը օրինակներ լուծելիս մի քանի անգամ կրկնում է այն օգտագործելու կանոնն ու մեթոդները՝ փորձելով ստիպել յուրաքանչյուր երեխայի մեկնաբանել իր գործողությունները: Այդ նպատակով օգտակար է հաջորդաբար բացատրել գործողությունների փուլերը մինչև լուծումը, իսկ լուծման գործընթացում աշխատանքի կազմակերպումը միաժամանակ ձևավորվում է կամայական ուշադրությամբ և ուսումնական նյութով: Հնարավոր է նաև նման կազմակերպում՝ կոլեկտիվ աշխատանքից հետո թույլ սովորողները հարցեր են տալիս ավելի ուժեղ սովորողներին, վերջիններս օգնում են հիշել դասի համար անհրաժեշտ նյութը: Այս դեպքում ուժեղ սովորողները հնարավորություն են ստանում իսկապես թարմացնել իրենց գիտելիքներն ու հմտությունները:

Մաթեմատիկայում կարելի է «բլից մրցաշարեր» անցկացնել՝ սրանք խնդիրներ լուծելու դասեր են: Կարելի է խնդիրների լուծումն իրականացվում է կայծակնային մրցաշարերի տեսքով. անհրաժեշտ է որոշակի թվով խնդիրներ լուծել հասկացված ժամանակի ստանդարտում (3-5 խնդիր 1-2 րոպեում):

Կայծակնային դասին աշակերտները հրավիրվում են ամբողջ դասի ընթացքում լուծելու խնդիրները: Բազմազանությունն ու հետաքրքրությունը այս դասի նկատմամբ բերում է ներքին և արտաքին տարբերակումը, ընտրում են առաջադրանքները երեք մակարդակ բարդությամբ, իսկ խնդրի բարդությունն ընտրելու իրավունքը թողնում է սովորողին: Դասի գնահատումն իրականացվում է վարկանիշով՝ կախված լուծված առաջադրանքների բարդությունից և քանակից: Բարձր գնահատականի համար սովորողը պետք է լուծի, օրինակ, 3 դժվար և 6 պարզ առաջադրանքներ, ընտրությունն իրենն է:

Սովորողները, արագ հավաքելով անհրաժեշտ միավորները, հանդես են գալիս որպես խորհրդատու «ավելի թույլ» սովորողների համար՝ սովորեցնելով նրանց:

Նույնիսկ ամենաանհաջող սովորողները կարող են գլուխ հանել առաջադրանքներից, քանի որ նրանք կարողանում են լուծել ցածր դժվարությամբ առաջադրանքները, իսկ դժվարության դեպքում միշտ կարող եք այլ գործ վերցնել կամ օգտվել խորհրդատուի օգնությունից:

Դասի այս ձևն ամենաարդյունավետն է նույն տեսակի խնդիրների լուծումն ամրագրելիս («Պարագիծ», «Տարածք» թեմայով): Տարբերակված խնդիրների հետ աշխատելիս կարևոր է հաշվի առնել ընթացիկ և անմիջական զարգացման գոտին:

Իսկ սրա համար կարելու է աշխատանքի արդյունքների մշտական մոնիտորինգը, ախտորոշումը թե՛ յուրաքանչյուր թեմա ուսումնասիրելուց հետո, թե՛ թեմայի ուսումնասիրության ընթացքում:

Դասի տարբեր փուլերում օգտագործում են տարբերակումը: Տարբերակված առաջադրանքների տեսակները կախված են ուսուցչի առաջադրած նպատակից:

Հաճախ օգտվում են առաջադրանքների տարբերակներ՝ ըստ դժվարության աստիճանի մեթոդից.

Առաջին խումբ .

Կազմի՛ր պատմություն՝ օգտագործելով ամպրոպ, անձրև, երկարատև, կարճատև, ցուրտ, տաք բառերը:

Երկրորդ խումբ .

Պատմություն հորինի՛ր նախադասությունների հիման վրա՝ Ամռանը անձրև է գալիս... քան աշնանը: ամառային անձրևներ... անցնի ... և աշուն .... , գնա .... Ավելի հաճախ սպասվում են անձրևներ և ամպրոպ... , և ... գնալ ձգձգված, անվերջ:

Երրորդ խումբ .

Պատմություն գրիր ամառային և աշնանային անձրևների մասին:

5.Սովորելու տարբերակված և անհատական մոտեցում՝ գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների համախմբման ժամանակ:

Սովորողների կողմից գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների յուրացման գործընթացը նախնական ընկալման, ըմբռնման հետ մեկտեղ ներառում է ոչ միայն համախմբում, այլ նաև ստեղծագործական կարողությունների ձևավորում:

Համախմբման փուլը հիմնականում սովորողների ինքնուրույն գործունեությունն է, որը աշակերտի ստեղծագործական անհատականության ձևավորման

ամենակարևոր միջոցն է: Երեխաների մեջ անհրաժեշտ է ձևավորել ինչպես ռացիոնալ դաստիարակչական գործողությունների մտավոր մեթոդներ, այնպես էլ օրիգինալ, այսինքն. զարգացնել ստեղծագործությունը: Այս փուլում ուսուցիչը կարող է տարբեր տարբերակներ օգտագործել տարբերակված առաջադրանքների համար՝ ըստ դժվարության աստիճանի, ըստ օգնության աստիճանի, հիմնական և լրացուցիչ առաջադրանքների, առաջադրանքների ըստ ծավալի, ինչպես նաև հաշվի առնելով երեխաների հետաքրքրություններն ու հակումները:

Մայրենիի դասերին առաջադրանքների տարբերակները ըստ դժվարության աստիճանի սովորաբար կապված են վարժությունների համար նախատեսված լեզվական նյութի բարդության մակարդակի հետ: Հակվածությունը որոշվում է, օրինակ, բառերի ընտրությամբ՝ բաղադրությամբ վերլուծելու և բաց թողնված ուղղագրություն գրելու, նախադասության տարածվածությամբ և դրանում բառերի հերթականությամբ (վերլուծության համար), նախադասությունների օգտագործման հաճախականությամբ և առնչվողների ընտրությամբ:

Մաթեմատիկայի դասերին առաջադրանքների տարբերակները դժվարության աստիճանով տարբերվում են լուծման բնույթից (մեկ, երկու կամ բոլոր հնարավոր ուղիները, բոլոր հնարավորներից ռացիոնալ տարբերակի ընտրությունը), հաշվարկներում մաթեմատիկական նյութի բարդությունը:

Ընթերցանության և շրջակա աշխարհի դասերի ընթացքում առաջադրանքների տարբերությունը ըստ դժվարության աստիճանի որոշվում է դրանք կատարելիս սեփական փորձի, դիտարկումների, գնահատման և լրացուցիչ տեղեկություններ ներգրավելու անհրաժեշտությամբ:

Կիրառվում է տարբերակված մոտեցում՝ նաև բազմաստիճան թեստերի տեսքով: Մենք նաև օգտագործում ենք այն սխալների վրա աշխատելիս: «Ինչպես աշխատել սխալների վրա» հուշագիրը հաճախ շատ ծանր է կամ նախատեսված է ուժեղ սովորողների համար, ով կարող է ինքնուրույն որոշել, թե բառի որ մասում և որ կանոնով է սխալվել: Բայց թույլ սովորողը չգիտի, թե ինչ կանոնով է սխալվել: Ելնելով դրանից՝ թույլ սովորողին անհրաժեշտ է հուշագիր, որը կպատմի նրան, թե որ կանոնն է սխալ, և որում տրվել է մոդել, որը ցույց է տալիս, թե ինչպես ճիշտ ուղղել նման սխալը: Տնային աշխատանքի ժամանակ ևս մենք տարբերակված մոտեցում ենք կիրառում:

Որպեսզի տարբերակված մոտեցումը դասը դարձնի ամենաարդյունավետը, անհրաժեշտ է անընդհատ իրականացնել այդ աշխատանքը, առաջադրանքները պետք է լինեն տարողունակ և կոնկրետ, առաջադրանքների բնույթը պետք է լինի միայն գործնական, իսկ դրանց ստուգումն ու գնահատումը՝ կանոնավոր: .

Եթե ուսուցիչը մտահոգված է երեխաների զարգացմամբ, յուրաքանչյուր աշակերտի ուսման հաջողություններով, ապա նա անպայման կիրականացնի ուսման անհատական և տարբերակված մոտեցում:

Այս խնդրի արմատական լուծման համար անհատական և տարբերակված մոտեցման կազմակերպումը պետք է բարձրացվի շատ ավելի բարձր մակարդակի:

«Անհատական մոտեցում»-ը սահմանում է կրթության դիդակտիկ սկզբունքը, որն ամենակարևորներից է ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ հատուկ մանկավարժության մեջ:

Անհատական մոտեցման սկզբունքի էությունը կրթական գործընթացում սովորողների անհատական բնութագրերը հաշվի առնելն է, որպեսզի ակտիվորեն կառավարեն նրանց մտավոր և ֆիզիկական կարողությունների զարգացումը: Անհատական մոտեցումը ներառում է սովորողների համակողմանի ուսումնասիրություն և մանկավարժական ազդեցության համապատասխան միջոցառումների մշակում՝ հաշվի առնելով բացահայտված հատկանիշները:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Պետք է ընդգծել, որ անհրաժեշտ է անհատական մոտեցում բոլորին՝ անկախ նրանց ուսումնական հաջողություններից, դա պարզապես տարբեր նպատակներ է լուծում: Ցածր առաջադիմությամբ սովորողները պետք է հասցնեն հաջողակ սովորողների մակարդակին և անցնեն ավելի մեծ ճակատային աշխատանքի: Բայց հնարավոր չէ արհեստականորեն հետաձգել լավ կատարող սովորողների զարգացումը. նրանց պետք է լրացուցիչ առաջադրանքներ տալ, երբեմն, գուցե, ծրագրային պահանջներից ավելի, որպեսզի պահպանեն և զարգացնեն սովորելու նկատմամբ հետաքրքրությունը:

Այսպիսով անհատական մոտեցումը դաստիարակության և կրթական գործընթացի կազմակերպումն է յուրաքանչյուր երեխայի անհատական առանձնահատկությունների համապարփակ հաշվառման հիման վրա: Անհատական մոտեցումը ամենակարևոր հոգեբանական և մանկավարժական սկզբունքն է, ըստ որի երեխաների հետ կրթական աշխատանքում պետք է հաշվի առնել յուրաքանչյուր երեխայի բոլոր անհատական առանձնահատկությունները:

Տարբերակված մոտեցումը ուսումնական աշխատանքում հաշվի է առնվում աշակերտների որոշակի խմբին բնորոշ հատկանիշները:

Ուսուցման անհատականացման խնդիրը բազմակողմանի է թե՛ տեսական, թե՛ գործնական առումներով և չափազանց հակասական է այն լուծելու փորձերում: Մարդու անհատականությունը բազմակողմանի է. Այն ներառում է և՛ որակ, և՛ քանակական բնութագրեր. Անհատականությունը միասնական ամբողջություն է,

անկրկնելի, եզակի, ներքուստ համակարգված, որն ուղղված է ինքնապահպանման, զարգացման և ոչնչացման կենսական գործառույթների իրականացմանը: Անհատական մոտեցման հարցի զարգացման գործում մեծ ներդրում են ունեցել արտասահմանյան և հայրենակից ուսուցիչներ և հոգեբաններ:

Երեխայի նկատմամբ անհատական մոտեցումը կրթության կարևորագույն սկզբունքն է: Անհատական մոտեցման մանկավարժությունը նշանակում է աշխատանքի մեթոդների և ձևերի հարմարեցում այս հատկանիշներին, որպեսզի հաջողությամբ իրագործվի անհատականության բազմակողմանի զարգացման բոլորի համար ընդհանուր նպատակը, անհատականության ձևավորումը: Աշխատանքի մեթոդների հարմարեցումը երեխաների անհատական առանձնահատկություններին պետք է դանդաղեցնի այն հատկանիշների և որակների զարգացումը, որոնք չեն համապատասխանում կամ հակասում հասարակության պահանջներին, նրա առաջընթացին և, ընդհակառակը, նպաստում են այնպիսի հատկությունների զարգացմանը կամ ձևավորմանը, որոնք ներկայացնում են որոշակի սոցիալական արժեք: Սա ձեռք է բերվում առանց անհատականության ցավոտ քայքայման և ավելի քիչ ջանքերի ու գումարների հաշվին, ինչը անհատական մոտեցման իմաստն է: Յուրաքանչյուր երեխայի անհատական մոտեցում է պետք, և ոչ միայն նրանց, ովքեր, չգիտես ինչու, առանձնանում են երեխաների խմբից: Յուրաքանչյուր երեխա ունի իր ուրույն, յուրահատուկ, եզակի մի բան՝ այն պետք է գտնել և օգտագործել:

Այսպիսով, անհատական մոտեցման էությունը կայանում է նրանում, որ ուսուցիչը հաշվի առնելով կրթության ընդհանուր խնդիրները, աշխատելով երեխաների թիմի հետ՝ լուծում է մանկավարժական ազդեցության միջոցով՝ հիմնվելով երեխայի հոգեկան բնութագրերի և կենսապայմանների իմացության վրա:

Տարբերակված մոտեցման առանձնահատկությունները կայանում է երեխաների անհատական հատկանիշների ողջ բազմազանությամբ, բնորոշ հատկանիշներորի վրա հիմնված է նրանց դաստիարակության և կրթության տարբերակված մոտեցումը: Տարբերակված մոտեցումն է կոնկրետ ձևերի եխաների ներխամբային բաժանումը ենթախմբերի՝ ըստ նմանատիպ, բնորոշ հատկանիշների: Այս ենթախմբերը ժամանակավոր են, դրանք դինամիկ են, անցումը մի խմբից մյուսն իրականացվում է՝ հաշվի առնելով յուրաքանչյուր երեխայի զարգացման մակարդակը:

Աշակերտների նկատմամբ անհատական տարբերակված մոտեցումը պետք է իրականացվի փուլերով.

1) երեխաների անհատական հատկանիշների ուսումնասիրություն.

2) նպատակներ դնելը, մանկավարժական աշխատանք, այսինքն. անհատականության ձևավորում.

3) դաստիարակչական ազդեցության մեթոդների և միջոցների ընտրություն.

4) կատարված աշխատանքի վերլուծություն և դրա ճշգրտում հետագա ժամանակաշրջանի համար.

Տարբերակված և անհատական մոտեցման սկզբունքը դպրոցի հիմնական սկզբունքներից մեկն է: Ջարգացման խնդիրներ ունեցող երեխաների կրթությունը տեղի է ունենում պարապմունքների կազմակերպման դասաժամային ձևով: Որը ներառում է համատեղ ուսուցման գործողություններ:

Կրթության խմբային ձևը հիմնված է երեխաների զարգացման ընդհանուր տարիքային և հոգեբանական և մանկավարժական առանձնահատկությունների իմացության վրա: Ի վերջո, առանց սովորողների որոշակի խմբի մտածողության, հիշողության, ուշադրության, հուզական-կամային ոլորտի հիմնական հատկանիշների իմացության, անհնար է նրանց որոշակի նյութ սովորեցնել մատչելի ձևով և միևնույն ժամանակ վստահ լինել, որ սովորողները ունակ են հասկանալ և յուրացնել բովանդակությունը. Այնուամենայնիվ, ցանկացած սովորող, բացի ընդհանուր հատկություններից, ունի իր անհատական հատկությունները: Ջարգացման խնդիրներ ունեցող երեխայի մոտ սրվում են անհատական գծերը, հետևաբար դպրոցում կրթության անհատականացումը առանձնահատուկ նշանակություն ունի և պահանջում է, որ ուսուցիչը ավելի մեծ ուշադրություն դարձնի իր աշակերտից յուրաքանչյուրին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ասեն Վ.Գ. «Վարքի և անձի ձևավորման մոտիվացիա». *Մ.* 1976 թ

Դուլյն Գ.Մ. «Ուսումնական և ուսումնական աշխատանք օժանդակ դպրոցում». *Մ.*, «Լուսավորություն», 1981:

Mirsky S.L. «Անհատական մոտեցում օժանդակ դպրոցի ուսանողներին աշխատանքային կրթության մեջ», *Մ.* «Մանկավարժություն», 1990 թ.

Պատրակեն Վ.Գ. «Աշակերտների հոգեբանական և մանկավարժական ուսումնասիրություն աշխատանքի ուսուցչի կողմից» («Դեֆեկտոլոգիա» ամսագիր, թիվ 6, 1996 թ.)

Շիֆ Ժ.Բ. «Օժանդակ դպրոցի սովորողների մտավոր զարգացման առանձնահատկությունները», *Մ.*, 1965: